

(21)
YİRMİBİRİNCİ SÜRE
el-ENBİYÂ

Enbiyâ sûresi, 112 âyettir ve Mekke'de nâzil olmuştur. Başka konular yanında bilhassa bazı peygamberler ve onların kavimleriyle olan münasebetlerinden bahsettiği için Enbiyâ (Peygamberler) sûresi adını almıştır.

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. İnsanların hesaba çekilecekleri (*gün*) yaklaştı. Hal böyle iken onlar, gaflet içinde yüz çevirdiler.

2, 3. Rablerinden kendilerine ne zaman yeni bir ihtar gelse, onlar bunu, hep alaya alarak, kalpleri oyuna, eğlenceye dalarak dinlemişlerdir. O zalimler şöyle fısıldaştılar: Bu (*Muhammed*), sizin gibi bir beşer olmaktan başka nedir ki! Siz şimdi gözünüz göre göre büyüye mi kapılıyorsunuz?

4. (*Peygamber*) dedi ki: Rabbim, yerde ve gökte (*söylenmiş*) her sözü bilir. O, hakkıyla işiten ve bilendir.

5. «Hayır, dediler, (*bunlar*) saçma sapan rüyalar; bilakis onu kendisi uydurmuştur; belki de o, şairdir. (*Eğer öyle değilse*) bize hemen, öncekilere gönderilenin benzeri bir âyet getirsin.»

6. Bunlardan önce helâk ettiğimiz hiçbir belde iman etmemişti; şimdi bunlar mı iman edecekler?

7. Biz, senden önce de, kendilerine vahiy verdiğimiz kişilerden başkasını peygamber olarak göndermedik. Eğer biliyorsanız bilenlerden sorunuz.

(Bu âyette geçen «ehlü'z-zikr» yani «bilenler»den maksat, müfessirlere göre, Tevrat ve İncil hakkında doğru ve yeterli bilgisi olan ehl-i kitap alimleridir.)

الجزء السابع عشر
سورة الأنبياء

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١﴾
مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُخَدَّثًا إِلَّا لَاسْتَمِعُوهُ وَهُمْ
يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾ لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ التَّجْوَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشْرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ
تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ بَلْ قَالُوا أَضْغَثٌ أَحْلَمَ بَلِ
أَفْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوْلُونَ
﴿٥﴾ مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ
﴿٦﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَسْأَلُوا أَهْلَ
الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا
لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمْ
الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾
لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

٣٢٢

8. Biz onları (*peygamberleri*), yemek yemez birer (*cansız*) ceset olarak yaratmadık. Onlar (*bu dünyada*) ebedî de değillerdir.

9. Sonra onlara (*verdiğimiz*) sözü yerine getirdik; böylece, hem onları hem de dilediğimiz (*başka*) kimseleri kurtuluşa erdirdik; müsrifleri de helâk ettik.

(Burada müsriflerden maksat, iman ve hidayete ermek için kendilerine sunulan fırsatları değerlendirmeyen, peygamberleri yalanlamakta ısrar eden kâfirlerdir.)

10. Andolsun, size içinde sizin için öğüt bulunan bir kitap indirdik. Hâla akıllanmaz mısınız?

الجزء السابع عشر سورة الأنبياء

وَكُرِّهَ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا
 آخَرِينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّا أَحْسَسُوا بِأَسَئِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾
 لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِكُمْ لَعَلَّكُمْ
 تُسْتَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا إِنِّي لَنَآئِلِنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾ فَهَارَاكَ يَتْلُوكَ
 دَعْوَانَهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَمِيدِينَ ﴿١٥﴾ وَمَا خَلَقْنَا
 السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعِيبِينَ ﴿١٦﴾ لَوِ آرَدْنَا أَنْ نَنْخُذَ
 لَهَا لَوَلَّيْنَا عَنْهَا آلِافِينَ ﴿١٧﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ
 عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ
 ﴿١٨﴾ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ
 عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
 لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ اتَّخَذُوا آلَ الْهَيْهَةِ مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُبَشِّرُونَ ﴿٢١﴾
 لَوْ كَانُوا فِيهَا آلَ الْهَيْهَةِ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتْنَا قَسْبًا حَتَّىٰ لَأَلْفُ عَرْشِ
 عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾ لَا يَسْتَعْلَمُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْتَعْلَمُونَ ﴿٢٣﴾ أَمْ اتَّخَذُوا
 مِنْ دُونِهِ آلَ الْهَيْهَةِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مِنْ مَعِي وَذِكْرٌ
 مَنْ قَبْلِي بَلْ أَنْتُمْ لَأَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

11. Zalim olan nice beldeyi kırıp geçirdik; arkasından da nice başka topluluklar vücuda getirdik.

12. Azabımızı hissettiklerinde bir de bakarsın ki oralardan (azap bölgesinden) kaçıyorlar!

13. «Kaçmayın! İçinde bulunduğunuz refaha ve yurtlarınıza dönün! Çünkü size sorular sorulacak!»

14. «Vay başımıza gelenlere! dediler; gerçekten biz zalim insanlarıydık.»

15. Biz kendilerini, kuruyup biçilmiş ekine, sönmüş ateşe çevirinceye kadar bu feryatları sürüp gider.

16. Biz, göğü, yeri ve bunlar arasındakileri, oyuncular (iş, eğlencesi) olarak yaratmadık.

(Yani Allah bütün bunları kendisi için bir oyun olsun diye boş ve manasız şeyler olarak değil, büyük hükmetler ve önemli faydalar için yaratmıştır.)

17. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi tarafımızdan edinirdik. (Bu irademizin eseri olurdu. Ama) biz (bunu) yapanlardan değiliz.

18. Bilakis biz, hakkı bâtılın tepesine bindiririz de o, bâtılın işini bitirir. Bir de bakarsınız ki, bâtıl yok olup gitmiştir. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan dolayı yazıklar olsun size!

19. Göklerde ve yerde kimler varsa O'na aittir. O'nun huzurunda bulunanlar, O'na ibadet hususunda kibirlenmezler ve yorulmazlar.

20. Onlar, bıyıp usanmaksızın gece gündüz (Allah'ı) tesbih ederler.

21. Yoksa (o müşrikler), yerden birtakım tanrılar edindiler de, (ölüleri) onlar mı diriltecekler?

22. Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki Arş'ın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir.

(Bu âyet, Allah'ın birliğini gösteren en güçlü delillerden birini ortaya koymaktadır. Bu delil, âlemin nizamıdır. Gerçekten, eğer birden fazla ilâh olsaydı, bunlar ya birbiri ile anlaşır veya anlaşamazlardı. Birbiri ile anlaşmaları, beraberce aynı şeyi yaptıkları, yarattıkları, âleme beraberce nizam verdikleri takdirde, ya biri diğerine muhtaç olurdu ki, muhtaç olan ilâh olamaz; veya yardıma muhtaç olmazdı; bu durumda da diğerlerinin varlığı gereksiz olurdu. Şu halde Allah birdir. Öte yandan, eğer bu ilâhlar birbirleri ile anlaşamazlar, birinin yaptığına, yarattığına diğeri karşı çıkarsa, o zaman da âlemde nizamdan eser kalmaz; âyette de buyurulduğu gibi «Yer ve gök bozulup giderdi.» Halbuki âlemde eşsiz bir nizam mevcuttur. Şu halde Allah vardır ve birdir.)

23. Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir.

24. Yoksa O'ndan başka birtakım tanrılar mı edindiler? De ki: Haydi delillerinizi getirin! İşte benimle beraber olanların Kitab'ı ve benden öncekilerin Kitab'ı. Hayır, onların çoğu hakkı bilmezler; bu yüzden de yüz çevirirler.

25. Senden önce hiçbir resül göndermedik ki ona: «Benden başka ilâh yoktur; şu halde bana kulluk edin» diye vahyetmiş olmayalım.

26. Rahmân (olan Allah, melekleri) evlât edindi, dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir. Bilakis (melekler), lütuf ve ihsana mazhar olmuş kullardır.

27. O'ndan (emir almazdan) önce konuşmazlar; onlar, sadece O'nun emri ile hareket ederler.

28. Allah, onların önlerindeki de, arkalarındaki de (yaptıklarını da, yapacaklarını da) bilir. Allah rızasına ulaşmış olanlardan başkasına şefaet etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!

29. Onlardan her kim: «Tann O değil, benim!» derse, biz onu cehennemle cezalandırırız. İşte biz, zalimlere böyle ceza veririz!

30. İnkâr edenler, göklerle yer bitişik bir halde iken bizim, onları birbirinden kopardığımızı ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı görüp düşünmediler mi? Yine de inanmazlar mı?

(Tabiat ilimlerindeki gelişmeler, bu âyetin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Nitekim, bazı ilim adamlarına göre uzaydaki cisimler, vaktiyle bir gaz kütle halinde idi. Zamanla, bu gaz külesinden küreler halinde parçalar kopmuş ve uzay boşluğuna fırlamıştır. Aynı şekilde, dünyamız da, bir gaz kütle olan güneşten kopmuş ve zaman içinde soğuyarak kabuk bağlamıştır. Bu arada, dünyamızdan yükselen gazlar ve buharlar, yoğunlaşarak yağmur şeklinde tekrar dünyaya dökülmüş ve böylece denizler ve okyanuslar meydana gelmiş, suda yosunlaşma ile başlayan canlılar, ilâhî kanunlara göre gelişmiştir. Allah en mükemmel canlı türü olarak da yine içinde suyun bulunduğu özel bir çamurdan insanı yaratmıştır.)

31. Onları sarımsın diye yeryüzünde bir takım dağlar diktik. Orada geniş geniş yollar açtık; ta ki maksatlarına ulaşsınlar.

32. Biz, gökyüzünü korunmuş bir tavan gibi yaptık. Onlar ise, gökyüzünün âyetlerinden yüz çevirirler.

(«Korunmuş tavan» bir benzetmedir. Dünyayı saran atmosfer ve onun ötesindeki gök cisimleri akıllara hayret verecek bir düzen ve denge içinde yaratılmıştır ve bu düzen korunmaktadır.

الجزء السابع عشر سورة الأنبياء

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿١٧﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُتَكَبِّرُونَ ﴿١٨﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَرْضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٠﴾ * وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كَاتِرَاتٌ تَقَافَتَهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٢﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِشَرٍّ مِنْ قَبْلِكَ الْخَلْدَ أَقَابِينَ مَتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٢٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالنَّاسِرِ وَالْخَيْرِ فَتَنَّهُ وَإِنَّا نَارِجِعُونَ ﴿٢٧﴾

Müfessirlere göre, burada, inkârcıların yüz çevirdikleri ifade buyurulan «gök yüzünün âyetleri»nden maksat; her biri, Allah'ın varlığının ve kudretinin birer delili olan ay, güneş ve diğer gök cisimleridir.)

33. O, geceyi, gündüzü, güneşi, ayı... yaratandır. Her biri bir yörüngede yüzmektedirler.

34. Biz, senden önce de hiçbir beşere ebedilik vermedik. Şimdi sen ölürsen, sanki onlar ebedî mi kalacaklar?

35. Her canlı, ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz.

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

الجزء السابع عشر

وَأَذَارَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا
 الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُمْ يَذُكُرُ الرَّحْمَنَ هُمْ
 كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾ خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ
 آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ
 إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ
 لَا يَكْفُوتُ عَنْ وَجْهِهِمُ النَّارُ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا
 هُمْ يُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
 يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَاهُ
 بَرُوسًا مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا
 بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤١﴾ قُلْ مَنْ يَكْفُرْكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
 مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾
 أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ
 أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِتَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ
 وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا فِي
 الْأَرْضِ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

٣٢٥

36. (Resûlüm!) Kâfirler seni gördükleri zaman: «Sizin ilâhlarınızı diline dolayan bu mu?» diyerek seni hep alaya alırlar. Halbuki onlar, çok esirgeyici Allah'ın Kitabını inkâr edenlerin ta kendileridir.

37. İnsan, aceleci (bir tabiatı) yaratılmıştır. Size âyetlerimi göstereceğim; benden acele istemeyin.

38. «Eğer, diyorlar, doğru iseniz, ne zaman (gerçekleşecek) bu tehdit?»

39. İnkâr edenler, yüzlerinden ve sırtlarından (saran) ateşi savamayacakları, kendilerine yardım dahi edilmeyeceği zamanı bir bilselerdi!

40. Bilâkis kendilerine o (kıyamet) öyle âni gelir ki, onları şaşırır. Artık, ne reddedebilirler onu, ne de kendilerine mühlet verilir.

41. Andolsun, senden önceki peygamberlerle de alay edildi; ama onları alaya alanları, o alay konusu ettikleri şey kuşatıverdi.

42. De ki: Allah'a karşı sizi gece gündüz kim koruyacak? Buna rağmen onlar Rablerini anmaktan yüz çevirirler.

43. Yoksa kendilerini bize karşı savunacak birtakım ilâhları mı var? (O ilâh dedikleri şeyler) kendilerine bile yardım edecek güçte değildirler. Onlar bizden de alâka ve destek görmezler.

44. Evet, onları da, atalarını da bannırdık. Nihayet ömür kendilerine (hiç bitmeyecek gibi) uzun geldi. Oysa onlar, bizim gelip (kâfirlere ait) araziye çevresinden eksilteceğimizi görmezler mi? Şu halde, üstün gelen onlar mı?

(Müfessirlerin yorumuna göre âyette, Allah'ın, çevresinden eksilteceğini haber verdiği arazi, müşriklerin o zaman üzerinde yaşadıkları topraklardır. Bu âyet Mekke'de indiğine göre, Allah Teâlâ'nın Resûlüne, müşriklerin yaşadığı toprakların, bir zaman sonra müslümanların eline geçeceğini müjdelemesi, Kur'an'ın bir mucizesidir. Bazı müfessirlere göre ise sûre Mekke olmakla beraber bu âyet Medine'de nâzil olmuştur. Buna göre meâl: «... çevresinden eksiltmekte olduğumuzu» şeklinde olacaktır. Araziyi eksiltmekten maksat, müşriklerin toprak kaybetmeleridir ki bu da müslümanların fetihleri ile gerçekleşmiştir.)

45. De ki: Ben, sadece, vahiy ile sizi ikaz ediyorum. Fakat, sağır olanlar, ikaz edildikleri zaman bu çağrıyı duymazlar.

46. Andolsun, onlara Rabbinin azabından ufak bir esinti dokunsa, hiç şüphesiz, «Vah bize! Hakikaten biz zalim kimselermişiz!» derler.

47. Biz, kıyamet günü için adalet terazileri kurarız. Artık kimseye, hiçbir şekilde haksızlık edilmez. (Yapılan iş,) bir hardal tanesi kadar dahi olsa, onu (adalet terazisine) getiririz. Hesap gören olarak biz (herkese) yeteriz.

48. Andolsun biz, Musa ve Harun'a, takvâ sahipleri için bir ışık, bir öğüt ve Furkan'ı verdik.

(Âyetteki «Furkan» kelimesinin, terim olarak anlamı, hakkı bâtıldan, yani iyi ve doğru olanı, kötü ve yanlış olandan ayıran, bunun için ölçüler getiren şey demektir ki, Kur'an-ı Kerim'de bu kelime, daha ziyade semâvî kitaplar için kullanılmıştır. Nitekim Kur'an'ın bir adı da Furkan'dır.)

49. (O takvâ sahipleri ki) onlar, görmedikleri halde Rablerine candan saygı gösterirler. Yine onlar, kıyametten korkan kimselerdir.

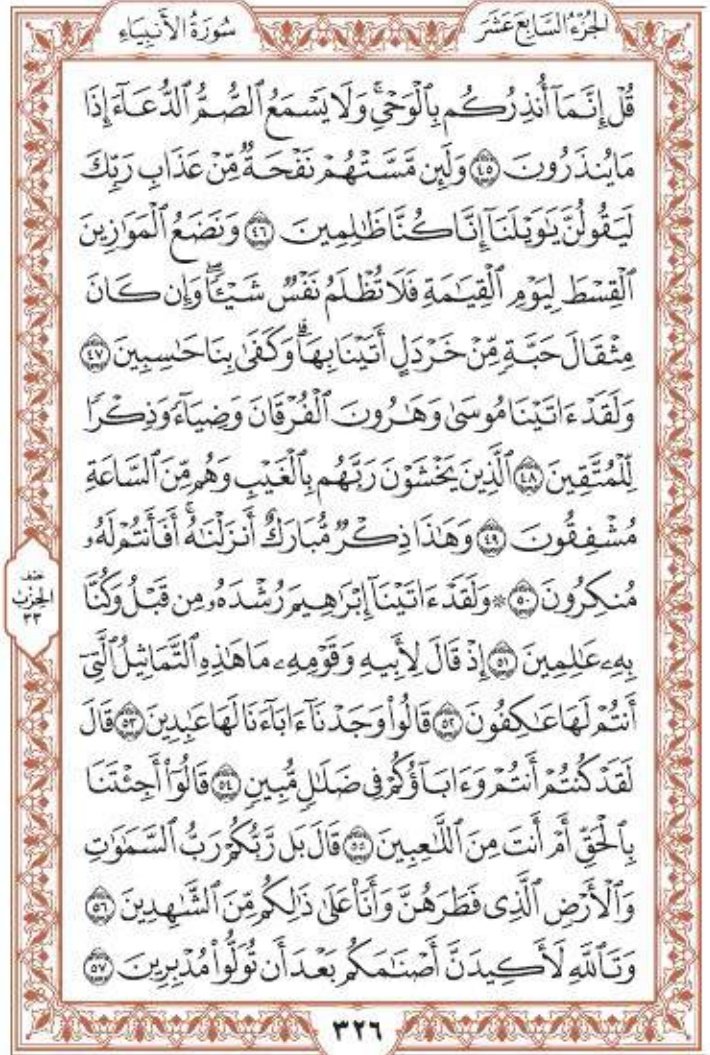
50. İşte bu (Kur'an) da, bizim indirdiğimiz hayırlı ve faydalı bir öğüttür. Şimdi onu inkâr mı ediyorsunuz?

51. Andolsun biz İbrahim'e daha önce rüşdünü vermiştik. Biz onu iyi tanırdık.

(Tefsirlerde, âyetteki «rüşd» kelimesinin peygamberlik anlamına, yahut Hz. İbrahim'in risâletten önce de sahip olduğu hidayet ve doğruluk manasına geldiği belirtilmiştir.)

52. O, babasına ve kavmine: Şu karşısına geçip tapmakta olduğunuz heykeller de ne oluyor? demişti.

53. Dediler ki: Biz, babalarımızı bunlara tapar kimseler bulduk.

54. Doğrusu, siz de, babalarınız da açık bir sapıklık içindediniz, dedi.

55. Dediler ki: Bize gerçeği mi getirdin, yoksa sen oyunbazlardan biri misin?

56. Hayır, dedi, sizin Rabbiniz, yarattığı göklerin ve yerin de Rabbidir ve ben buna şahitlik edenlerdenim.

57. Allah'a yemin ederim ki, siz aynılıp gittikten sonra putlarınıza bir oyun oynayacağım!

(Hz. İbrahim'in bu sözü gizli olarak söylediği ve kendisini sadece bir kişinin duyduğu rivayeti de vardır.)

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

الجزء السابع عشر

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كِبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ
 ﴿٥٨﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِإِلَهِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾
 قَالُوا سَمِعْنَا فَتَى يَدْعُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا فَأَتُوا
 بِهِ عَلَى آغْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا أَأَنْتَ
 فَعَلْتَ هَذَا بِإِلَهِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ وَكِبِيرُهُمْ
 هَذَا فَاسْتَلَوْهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَى
 أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا لَوْلَا أَنْتُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نَكَسُوا
 عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ
 أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا
 يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أَفِي لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
 أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلَ الْهَتَكُمُ إِنْ كُنْتُمْ
 فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ
 ﴿٦٩﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ
 وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا
 لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

٣٢٧

58. Sonunda İbrahim onları paramparça etti. Yalnız onların büyüğünü bıraktı; belki ona müracaat ederler diye.

(Tefsirlerde nakledildiğine göre Hz. İbrahim, putları kırdıktan sonra baltayı, sağlam bıraktığı büyük putun boynuna asmıştı. Bir bayram şenliğine giden halk, dönüşte putların kırılmış olduğunu gördüler.)

59. Bunu tanrılarımıza kim yaptı? Muhakkak o, zalimlerden biridir, dediler.

60. (Bir kısmı:) Bunları diline dolayan bir genç duyduk; kendisine İbrahim denilirmiş, dediler.

61. O halde, dediler, onu hemen insanların gözü önüne getirin. Belki şahitlik ederler.

62. Bunu ilâhlarımıza sen mi yaptın ey İbrahim? dediler.

63. Belki de bu işi şu büyükleri yapmıştır. Hadi onlara sorun; eğer konuşuyorlarsa! dedi.

64. Bunun üzerine, kendi vicdanlarına dönüp (kendi kendilerine) «Zalimler sizlersiniz, sizler!» dediler.

(Ayet şu şekilde de anlaşılmuştur: Sonra birbirlerine dönerek «(Putları yalnız ve savunmasız bıraktığımız için) asıl siz zalimsiniz» diyerek birbirlerini suçladılar.)

65. Sonra tekrar eski inanç ve tartışmalarına döndüler: Sen bunların konuşmadığını pek âlâ biliyorsun, dediler.

66. İbrahim: Öyleyse, dedi, Allah'ı bırakıp da, size hiçbir fayda ve zarar vermeyen bir şeye hâla tapacak mısınız?

67. Size de, Allah'ı bırakıp tapmakta olduğunuz şeylere de yuh olsun! Siz akıllanmaz mısınız?

68. (Bir kısmı:) Eğer iş yapacaksanız, yakın onu da tanrılarınıza yardım edin! dediler.

(Hz. İbrahim'in kavmi, bu teklifi kabul ederek onu yakmak için büyük bir ateş hazırladılar ve eli kolu bağlı olarak ateşe attılar. İbrahim (a.s.) ise, «Bana Allah'ın sahip çıkması yeter; O, ne güzel bir sahip!» diyerek Allah'a sığınıyordu.)

69. «Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol!» dedik.

70. Böylece ona bir tuzak kurmak istediler; fakat biz onları, daha çok hüsrana uğrayanlar durumuna soktuk.

71. Biz, onu ve Lût'u kurtararak, içinde cümle âleme bereketler verdiğimiz ülkeye ulaştırdık.

(Hz. İbrahim, eşi Sâre ve yeğeni veya amcazâdesi Lût, putperestlerin elinden kurtarılmış, irşadlarını yayacakları bir ülkeye ulaştırılmışlardı.)

Müfessirlere göre bu bereketli ülke, Şam ve Filistin yöreleridir. Bu yörelerin cümle âlem için bereketli olması ise, peygamberlerin pek çoğunun oralarda yetişmesi ve dinlerini oralardan yaymalarından ileri gelmektedir.)

72. Ona (İbrahim'e), İshak'ı ve fazladan bir bağış olmak üzere Ya'kub'u lüt-fettik; herbirini sâlih insanlar yaptık.

73. Onları, emrimiz uyarınca doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar, daima bize ibadet eden kimselerdi.

74. Lût'a gelince, ona da hüküm (*hakimlik, peygamberlik, hükümdarlık*) ve ilim verdik; onu, çirkin işler yapmakta olan memleketten kurtardık. Zira onlar (*o memleketin halkı*), gerçekten fena işler yapan kötü bir kavimdi.

75. Onu (*Lût'u*) rahmetimize kabul ettik; çünkü o, sâlihlerden idi.

76. Daha önce Nuh da dua etmiş, biz onun duasını kabul etmiştik. Böylece, kendisini ve (*iman eden*) yakınlarını büyük sıkıntıdan kurtarmıştık.

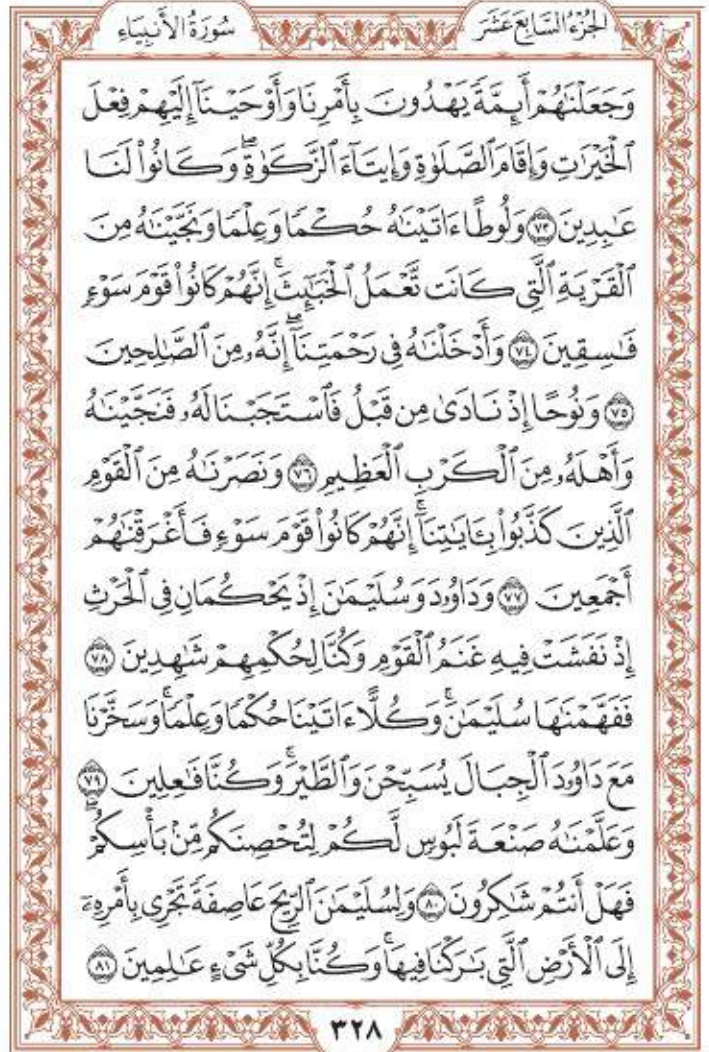
77. Onu, âyetlerimizi inkâr eden kavimden koruduk. Gerçekten onlar, fena bir kavim idi; bu yüzden topunu birden (*suya*) gömdük.

(Müfessir Beyzâvi'ye göre, Hz. Nuh'un kavmi, hem hakkı yalanlamışlar, hem de kötü ve zararlı faaliyetlerde bulunmuşlardı. Bu iki fenalık bir kavimde bulundu mu, Allah mutlaka o kavmi helâk eder.)

78. Davud ve Süleyman'ı da (*an*). Bir zaman, bir ekin konusunda hüküm veriyorlardı: bir gurup insanın koyun sürüsü, geceleyin başıboş bir vaziyette bu ekinin içine dağılıp ziyan vermişti. Biz onların hükmünü görüp bilmekte idik.

(Tefsirlerde anlatıldığına göre, ekin sahibi ile koyun sürüsü sahipleri arasındaki davada hakimlik yapan Davud ile Süleyman, farklı hükümler vermişler idi. Hz. Davud, tahrip edilen ekinin kıymetinin, koyunların kıymetine denk olduğunu göz önüne alarak, koyunların ekin sahibine tazminat olarak verilmesine hükmetmişti. Oğlu Süleyman ise, şu hükme varmıştı: Ekin tarlası koyun sahiplerine verilmeli, onlar, ziyandan önceki haline gelinceye kadar tarlanın bakımını üstlenmelidirler. Koyunlar da tarla sahibine verilmeli, tarlası eski bakımlı haline gelinceye kadar bu koyunların sütünden, yününden ve kuzularından yararlandırılmalıdır. Hz. Davud, oğlunun bu icihadını beğenerek kendi görüşünden vaz geçmişti.)

79. Böylece bunu (*bu fetvayı*) Süleyman'a biz anlatmıştık. Biz, onların herbirine hüküm (*hükümdarlık, peygamberlik*) ve ilim verdik. Kuşları ve tesbih eden dağları da Davud'a boyun eğdirdik. (*Bunları*) biz yapmaktayız.

(Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde güneş, ay gece, gündüz, denizler, dağlar gibi tabii varlık ve olayların insana müsahtar kılındığı, boyun eğdirildiği ifade buyrulur; bundan maksat, bunların, insanların istifadesine sunulduğunu anlatmak ve insanların bunlardan olabildiğince yararlanmasını öğütlemektir. Dağların tesbihi bütün tabii varlıklar gibi onların da, en ufak bir sapma göstermeksizin ilâhî kanuna boyun eğmeleri veya bizim anlamadığımız bir dil ile Allah'ı anıp tenzih etmeleri şeklinde anlaşılabilir.)

80. Ona, savaş sıkıntılarınızdan sizi koruması için zırh yapmayı öğrettik. Artık şükredecek misiniz?

81. Süleyman'ın emrine de kasırga (*gibi esen*) rüzgân verdik; onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere doğru eserdi. Biz herşeyi biliriz.

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ

الْحِزْبُ السَّابِعُ عَشْرَ

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَن يَغْوُصُونَ لَهُ، وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ
 ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾ وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى
 رَبَّهُ رَأَى مَسْحَى الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٨٣﴾
 فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرِّهِ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ،
 وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذَكَرَى لِلْعَالَمِينَ
 ﴿٨٤﴾ وَأَسْمَاعِيلَ إِذْ دَرَسَ وَذَا الْكَيْفِ كُلِّ مِنَ الصَّادِقِينَ
 ﴿٨٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾
 وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْضِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ
 فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي
 كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، وَنَجَّيْنَاهُ
 مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُخَيِّجُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَرَكَعًا
 إِذْ نَادَى رَبَّهُ، رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ
 ﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ، وَيَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا
 لَهُ، وَرُوحَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْأَلُونَ عَنَّا فِي الْحَيَاتِ
 وَيَدْعُونَنَا رِعَابًا وَرَهَابًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

٣٢٩

82. Şeytanlar arasından da, onun için dalgıçlık eden (ve inciler çıkararak) ve bundan başka işler görenler vardı. Biz onları gözetim altında tutuyorduk.

83. Eyyub'u da (an). Hani Rabbine: «Başıma bu dert geldi. Sen, merhametlilerin en merhametlisisin» diye niyaz etmişti.

(Müfessir Bezzâvi'nin naklettiğine göre Hz. Eyyub, varlıklı ve aile efradı geniş bir zat idi. Fakat evinin yıkılması sonucu aile fertlerinin çoğu öldü. Malı mülkü elinden gitti. On yıldan fazla süren ağır bir bedenî hastalığa müptela oldu. Bütün bu felâketlere rağmen, halinden şikâyet eder duruma düşmemek ve takdire rızada sebat etmek için durumunu Cenab-ı Hakk'a arz ederek O'ndan sıhhat ve âfiyet istemekten çekiniyordu. Nihayet eşinin ricası üzerine ancak yukarıdaki

âyette ifade buyurulan sözlerle niyazda bulunmakla yetindi.)

84. Bunun üzerine biz, tarafımızdan bir rahmet ve kulluk edenler için bir hatıra olmak üzere onun duasını kabul ettik; kendisinde dert ve sıkıntı olarak ne varsa giderdik ve ona aile efradını, ayrıca bunlarla birlikte bir mislini daha verdik.

85. İsmail'i, İdris'i ve Zülkif'i de (yâdet). Hepsi de sabreden kimselerdendi.

86. Onları rahmetimize kabul ettik. Onlar hakikaten iyi kimselerdendi.

87. Zünnûn'u da (Yunus'u da zikret). O öfkeli bir halde geçip gitmişti; bizim kendisini asla sıkıştırmayacağımızı zannetmişti. Nihayet karanlıklar içinde: «Senden başka hiçbir tanrı yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum!» diye niyaz etti.

(Zünnûn, Yunus Peygamber'in lakabıdır ve «balık sahibi» anlamına gelir. Ona bu lakap, kendisini balık yuttuğu için verilmiştir. Yunus (a.s.) uzun bir süre kavmini dine davet etmiş, fakat inandıramayacağına kanaat getirerek öfkeli bir halde, onlara isabet edecek bir musibetten kendisini kurtarmak için onları terkedip gitmişti. Başka bir rivayete göre kavmine, inanmadıkları takdirde bir azaba uğrayacaklarını bildirmiş, ancak onlar tevbe edip imana geldikleri için bu azap tahakkuk etmemişti. Onların imana geldiklerinden habersiz olan Hz. Yunus, belirttiği azabın vaktinde tahakkuk etmediğini görünce kendisinin alay mevzuu olacağını düşünerek kızgın bir halde ayrılıp gitmişti. Bir gemi yolculuğunda, fazla yükten gemi batmak üzere iken, yükünü hafifletmek ve gemiyi kurtarmak için çekilen kur'a sonucu denize atlamak zorunda kaldı. Onu iri bir balık yuttu. İşte bu balığın karnında Allah'a, âyette ifade buyurulan duayı yaptı.)

88. Bunun üzerine onun duasını kabul ettik ve onu kederden kurtardık. İşte biz müminleri böyle kurtarırız.

89. Zekeriyya'yı da (an). Hani o, Rabbine şöyle niyaz etmişti: Rabbim! Beni yalnız bırakma! Sen, vârislerin en hayırlısısın, (her şey sonunda senindir).

90. Biz onun da duasını kabul ettik ve ona Yahya'yı verdik; eşini de kendisi için (çocuk doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar (bütün bu peygamberler), hayır işlerinde koşuşurlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı; onlar, bize karşı derin saygı içindeydiler.

91. İrzını iffetle korumuş olanı (*Mer-yem'i de an.*) Biz ona ruhumuzdan üfle-dik; onu ve oğlunu cümle âlem için bir ibret kıldık.

92. Hakikaten bu (*bütün peygamber-ler ve onlara iman edenler*) bir tek üm-met olarak sizin ümmetinizdir. Ben de sizin Rabbinizim. Öyle ise bana kulluk edin.

93. (*İnsanlar*) kendi aralarında (*din ve devlet*) işlerinin birliğini bozdular. Halbuki hepsi bize döneceklerdir.

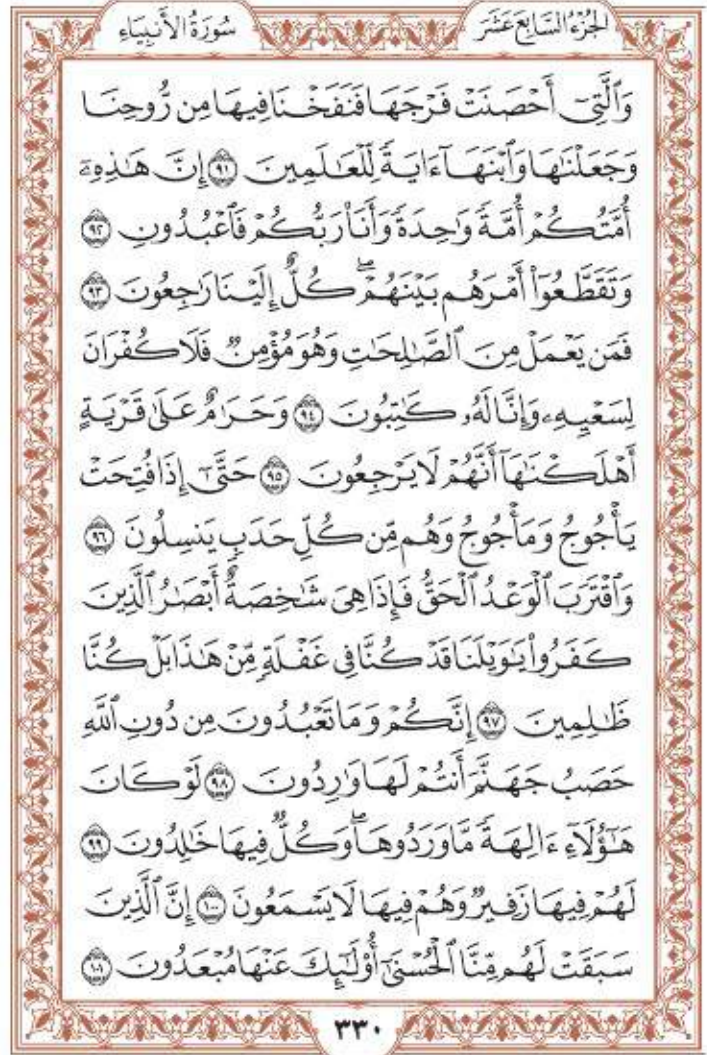
94. Bu durumda her kim mümin ola-rak iyi davranışlar yaparsa onun çabası-nı görmezlikten gelmek olmaz. Zira biz onu yazmaktayız.

95. Helâk ettiğimiz bir belde için ar-tık (*yeniden mâmur olmak*) imkânsız-dır; çünkü onlar geri dönemeyecekler-dir.

96. Nihayet Ye'cüc ve Me'cüc (*sedle-ri*) açıldığı ve onlar her tepeden akın et-tiği zaman;

97. Ve gerçek vaad (*ölüm, kıyamet*) yaklaşınca, birden, inkâr edenlerin göz-leri donakalır! «Yazıklar olsun bize! (*derler*), gerçekten biz, bu durumdan habersizmişiz; hatta biz zalim kimse-lermişiz.»

(94. âyette iyi davranışlarda bulunan mümin-lerin çabalarının boşa çıkmayacağı ifade buyu-ruldu. 95. âyette, inkârcılıkları ve kötü davranış-ları yüzünden helâk olanların, hayata dönmek veya tevbe etmek imkânından yoksun oldukları için artık iyi davranış ve makbul çabalarda bu-lunmaktan da mahrum kaldıkları anlatıldı. 96. âyette de, bu insanların mahrumiyetlerinin, bir kıyamet âlameti olarak gösterilen Ye'cüc ve Me'cüc sedlerinin açılmasına ve onların, her te-peden yeryüzüne yayılmalarına, veya -başka bir yoruma göre- insanların kabirlerinden boşanma-larına kadar süreceğine işaret edildi. 97. âyet ise, inkârcı ve kötü yaşayışlı kimselerin, ancak, vuku bulacağı önceden bildirilen kıyametin gelip çat-tığını görünce yanlış yolda olduklarını anlaya-

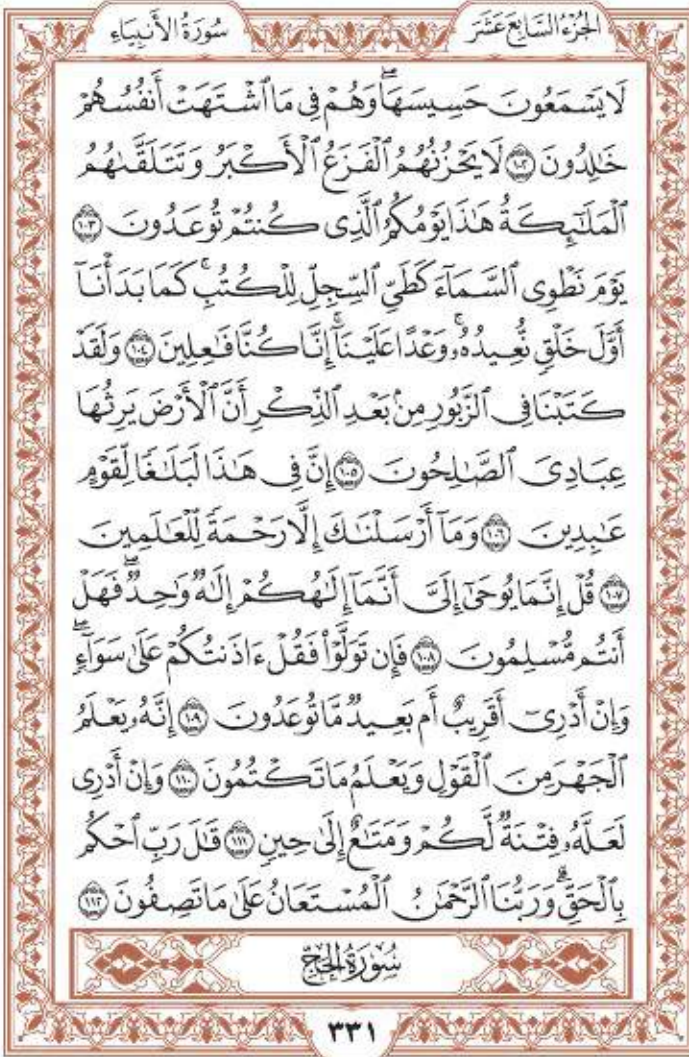
caklarını, fakat artık kendilerini kınamaktan öte bir şey yapamayacaklarını ifade etmektedir.)

98. Siz ve Allah'ın dışında tapıtığınız şeyler cehennem yakıtısınız. Siz oraya gireceksiniz.

99. Eğer onlar birer tanrı olsalardı oraya (*cehenneme*) girmezlerdi. Halbuki hepsi (*tapanlar da tapılanlar da*) orada ebedî kalacaklardır.

100. Orada onlara inim inim inlemek düşer. Yine onlar orada (*hiçbir iyi ha-ber*) duymazlar.

101. Tarafımızdan kendilerine güzel âkıbet takdir edilmiş olanlara gelince, işte bunlar cehennemden uzak tutulur-lar.

102. Bunlar onun uğultusunu duymazlar; gönüllerinin dilediği nimetler içinde ebedî kalırlar.

103. En büyük dehşet dahi onları tasalandırmaz. Melekler kendilerini şöyle karşılar: İşte bu size vâdedilmiş olan (*mutlu*) gününüzdür.

104. (*Düşün o*) günü ki, yazılı kâğıtların tomanını dürer gibi göğü toplayıp düreriz. Tıpkı ilk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar o hale getiririz. (*Bu.*) üzerimize aldığımız bir vaad oldu. Biz, (*vâdettiğimizi*) yaparız.

(Tekrar o hale getirmekten maksat, ya her şeyi yok etmek yahut da yok ettikten sonra yeniden eski haline getirmek, diriltmektir.)

105. Andolsun Zikir'den sonra Zebur'da da: «Yeryüzüne iyi kullanımı vâris olacaktır» diye yazmıştı.

(Âyette geçen «Zikir»den maksat, -tercihe şayan görüşe göre- Tevrat'tır. Ancak müfessirler, «Zikir» tabirinin levh-i mahfuz, «Zebur»un ise, Allah tarafından inzal buyurulan bütün kitaplar olabileceğini de belirtmişlerdir.

Kötülerin ve kötülüğün sürekli pâyidâr olmayacağını, iyiliğin asıl, kötülüğün ise ârizî olduğunu, hakimiyetin eninde sonunda iyilerin eline geçmesinin mukadder olduğunu anlatan bu âyet, İslâm dininin dünya hayatı konusundaki iyimserliğini ifade etmektedir.)

106. İşte bunda, (*bize*) kulluk eden bir kavim için bir mesaj vardır.

107. (*Resûlüm!*) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.

108. De ki: Bana sadece, sizin ilâhınızın ancak bir tek Allah olduğu vahyedildi. Hâla müslüman olmayacak mısınız?

109. Eğer yüz çevirirlerse de ki: (*Bana emrolunanı*) hepinize açıkladım. Artık size vâdolunan şey (*mahşerde toplanma zamanınız*) yakın mı uzak mı, bilmiyorum.

110. Şüphesiz Allah sözün açığını da bilir, gizli tuttuklarınızı da bilir.

111. Bilmiyorum, belki de o (*azabın ertelenmesi*), sizi denemek ve bir zamana kadar sizi (*imkânlardan*) faydalandırmak içindir.

112. (*Muhammed:*) Rabbim! (*Onlar hakkında*) adaletinle hükmünü ver. Bizim Rabbimiz Rahmân'dır. Sizin anlattıklarınıza karşı yardımı umulandır, dedi.

(Müşriklerin anlattığı durum, güya ileride müslümanların uğrayacağı zillet ve mağlûbiyet durumu idi. Onlar, akıllarınca, kısa zamanda müslümanların zayıflayacağını, sonra da İslâm'ın hüsbütün ortadan kalkacağını savunuyorlardı. Âyetten anlaşıldığı üzere Hz. Peygamber, onların bu temennilerine karşı Allah'ın yardımına güveniyordu. Başka bir yoruma göre, müşriklerin anlattıkları durumdan maksat, onların, Kur'an'ı «sihir, hayal mahsulü, uydurma» gibi vasıflarla nitelemeleridir, işte Hz. Muhammed (s.a.), onların bu bühtanları karşısında Kur'an'ı muzaffer kılmak için Allah'a sığınıyor ve O'nun yardımına güveniyordu.)